

Sešpadsmitais progresa ziņojums par to, kā tiek īstenota ES Stratēģija VIKI un to municijas nelikumīgas uzkrāšanas un tirdzniecības apkarošanai (2013/II)

(2014/C 178/03)

I. IEVADS

Sešpadsmitajā progresa ziņojumā par to, kā tiek īstenota ES Stratēģija vieglo ieroču un kājnieku ieroču (VIKI) un to municijas nelikumīgas uzkrāšanas un tirdzniecības apkarošanai, ir aprakstītas ES darbības 2013. gada otrajā pusē (no 2013. gada 1. jūlija līdz 2013. gada 31. decembrim). Šo ziņojumu ir izstrādājusi Eiropas Ārējās darbības dienesta (EĀDD) Masu iznīcināšanas ieroču, parasto ieroču un kosmosa nodaļa, sadarbojoties ar citiem attiecīgiem EĀDD un Eiropas Komisijas dienestiem. Ziņojumā aplūkotojā laikposmā ES turpināja jautājumu par VIKI un to municiju virzīt visos daudzpusējos foromos, kā arī savā politiskajā dialogā ar trešām valstīm, to darot saistībā ar attiecīgiem starptautiskiem instrumentiem, piemēram, Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Rīcības programmu par kājnieku ieroču un vieglo ieroču nelikumīgas tirdzniecības novēršanu, apkarošanu un izskaušanu visos aspektos un Starptautisko instrumentu, lai valstis varētu laikus un droši noteikt un izsekot nelikumīgus kājnieku un vieglos ieročus. 2013. gadā pieņemtais Ieroču tirdzniecības līgums (ITL) sola būt papildinājums un pastiprinājums tam darbam, ko veic ar ANO instrumentiem, piemēram, ar Rīcības programmu un Protokolu par šaujamo ierociem. VIKI iekļaušana ITL darbības jomā ievieš juridiski saistošus pienākumus un jaunas normas regulējumam par VIKI likumīgu nodošanu, ar kurām vēl vairāk samazināsies iespēja, ka VIKI varētu novirzīt uz nelegālo tirgu. Aplūkojamā laikposmā ES arī turpināja īstenot plašu tādu projektu klāstu, kas saistīti ar VIKI un to municijas nelikumīgas tirdzniecības un pārmērīgas uzkrāšanas apkarošanu vai novēršanu, un pieņēma jaunus Padomes lēmumus par papildu iniciatīvām šo mērķu sasniegšanā.

II. ES VIKI STRATĒGIJĀ IEKĻAUTĀ RĪCĪBAS PLĀNA ĪSTENOŠANA

II.1. Efektīvas daudzpusējas attiecības, lai izveidotu vispārējus, reģionālus un valsts mehānismus, ar ko vērstos pret VIKI un to municijas piegādēm un destabilizējošu izplatīšanu

a) ANO Ģenerālās asamblejas (ĢA) Pirmās komitejas 68. sesija

ANO Ģenerālās asamblejas Pirmā komiteja 2013. gada sesijā piedāvāja ES iespēju atbalstīt efektīvu un pilnīgu otrās Pārskata konferences par Rīcības programmas attiecībā uz kājnieku ieroču un vieglo ieroču (VIKI) nelikumīgu tirdzniecību nobeiguma dokumenta īstenošanu un Ieroču tirdzniecības līguma (ITL) drīzu stāšanos spēkā, vispārēju atzīšanu un pilnīgu īstenošanu. Tika pieņemtas vairākas rezolūcijas, kas paredzēja cita starpā īstenot ANO Rīcības programmu. Ieroču tirdzniecības līgums kļuva par vienu no strīdīgākajiem jautājumiem saistībā ar vairākām rezolūcijām – stingrs formulējums, atbalstot ITL, un tā drīza stāšanās spēkā izraisīja spraigas debates. ES un ES dalībvalstis kopā ar citām delegācijām izteica pārliecinātu atbalstu līgumam un šajā nolūkā vēlējās attiecīgajos rezolūciju projektos iekļaut noteiktas atsauces. Šie centieni atdūrās pret dažu sesijas dalībnieku stingru pretsparu, un rezolūcijas lielākoties tika formulētas ne tik stingri.

Bez balsošanas tika pieņemtas rezolūcijas “Palīdzība valstīm, lai ierobežotu kājnieku ieroču un vieglo ieroču nelikumīgu tirdzniecību un tos savāktu” (Mali), “Kājnieku ieroču un vieglo ieroču nelikumīga tirdzniecība visos tās aspektos” (Kolumbija) un “Problēmas, ko rada pārlieka parastās municijas krājumu uzkrāšana” (Vācija/Francija), par kurām arī Eiropas Savienībā iepriekš bija risinātas plašas diskusijas un rīkotas konsultācijas par rezolūcijās ietvertajiem ieroču tirdzniecības līgumu (ITL) formulējumiem. Visas ES dalībvalstis, ievērojot iepriekšējo gadu praksi, bija šo rezolūciju līdzautores. Eiropas Savienība pirms rīcības saistībā ar parasto ieroču rezolūcijām nāca klajā ar vispārēju paskaidrojumu un uzsvēra, cik lielu nozīmi tā piešķir ITL un pašai pirmajai Drošības padomes Rezolūcijai 2117 par kājnieku ierociem un vieglajiem ierociem. Tā izcēla arī sekas, kas atstātas uz cilvēktiesībām un humanitāro situāciju, un ietekmi uz vardarbību, kas vērsta pret sievietēm un bērniem, norādot arī uz rezolūciju “Sievietes, atbrūpošanās un ieroču kontrole”, ko rezolūcijas autori ir iesnieguši bez iepriekšējām konsultācijām. Paziņojumu atbalstīja 25 trešās valstis.

Rezolūcijas “Bruņojuma pārredzamība” un “Valstu tiesību akti par ieroču, militārā aprīkojuma un divējāda lietojuma precu un tehnoloģiju nodošanu” (Nīderlande), kurās ir stingri formulējumi ITL atbalstam, dažas valstis apšaubīja, bet visbeidzot rezolūcijas tika apstiprinātas ar 145 balsīm par, nevienu pret un 28 balsīm atturoties un attiecīgi ar 171 balsi par, nevienu pret un 4 balsīm atturoties.

Viena atsevišķa rezolūcija par ieroču tirdzniecības līgumu tika apstiprināta ar 141 balsi par, nevienu pret un 28 balsīm atturoties.

Nemot vērā lielo nozīmi, kādu ES piešķir ieroču tirdzniecības līgumiem, tā sniedza komentārus un uzdeva jautājumus ievadsēdē, ko rīkoja ANO noslēguma konferences par ITL priekšsēdētājs.

Līdztekus Pirmās komitejas sanāksmei ES piedalījās arī neoficiālā sanāksmē par piekto divgadējo VIKI Rīcības programmas īstenotāju valstu sanākumi (turpmāk “sanāksme BMS5”), atkārtoti uzsverot ES prioritātes sanāksmes sagatavošanā, kura paredzēta no 2014. gada 16. līdz 20. jūnijam.

- b) ANO 2001. gada Rīcības programma par kājnieku ieroču un vieglo ieroču nelikumīgas tirdzniecības novēršanu, apkarošanu un izskaušanu visos aspektos – īstenošana

ES aktīvi piedalījās visās **neoficiālo konsultāciju kārtās, kas tika rīkotas, gatavojoties piektajai divgadējai rīcības programmas īstenotāju valstu sanāksmei (sanāksme BMS5, 2014. gada 16.–20. jūnijs, Ņujorka)**, kura pēc 2012. gada augustā un septembrī notikušās otrās pārskata konferences būs nākamā lielā ANO sanāksme par VIKI jautājumiem saistībā ar rīcības programmu. Šo konsultāciju laikā un balstoties uz būtiskajiem nobeiguma dokumentiem, kurus vienprātīgi bija pieņēmusi otrā pārskata konference, ES atbalstīja vajadzību mērķtiecīgi apspriest miera atbalsta operāciju un citu attiecīgo rīcībspēku gūto pieredzi un iespējas izsekot nelikumīgus VIKI konflikta un pēckonflikta zonās. ES ir pārliecināta, ka pastiprināta un sistemātiskā izsekošana konflikta zonās var palīdzēt būtiski uzlabot mūsu spējas apkarot nelikumīgu VIKI tirdzniecību un to nonākšanu pie neatļautiem tiešajiem lietotājiem, piemēram, uzlabojot zināšanas par pārvirzes kanāliem, noplūdi no nepietiekami nodrošinātiem krājumiem vai par kontrabandas maršrutiem. Turklāt ES uzskata, ka sanāksme BMS5 var būtiski palīdzēt turpināt cīņu ar nelikumīgu VIKI tirdzniecību, izskatot iespējas un problēmas, kas izriet no jaunākajām tendencēm VIKI ražošanā, tehnoloģijās un konstrukcijā, lai VIKI varētu efektīvi marķēt, uzskaitīt, izsekot un nogādāt drošībā. Citi svarīgi sanāksmes BMS5 temati pēc ES uzskatiem ir krājumu drošība un efektīva starptautiska sadarbība un palīdzība.

Lai Eiropas Savienības politiskos centienus veicināt sistemātiskāku VIKI izsekošanu konflikta un pēckonflikta zonās ANO līmenī papildinātu ar konkrētu projektu, ar ko šajā ziņā tiek praktiski uzlabotas starptautiskās kopienas uzraudzības spējas, un lai nodrošinātu attiecīgo informāciju turpmākiem tādu stratēģiju un projektu formulējumiem un īstenošanai, kuri ir vērsti pret nelikumīgu VIKI izplatīšanu un pārvirzīšanu un ir vairāk balstīti uz pieredzi, **2013. gada 25. novembrī tika pieņemts Padomes Lēmums 2013/698/KĀDP, ar ko atbalsta globālu ziņošanas mehānismu par nelikumīgiem kājnieku ieročiem un viegliem ieročiem un citiem nelikumīgiem parastajiem ieročiem un munīciju ar mērķi samazināt to nelikumīgas tirdzniecības risku⁽¹⁾ (mehānisms iTrace).**

Sistēma ir paredzēta, lai izsekotu nelikumīgus VIKI un citus nelikumīgus parastos ieročus un munīciju, konstatētu informāciju par konkrētiem ieroču veidiem, piegādātājiem, pārvedumos iesaistītajiem un nelikumīgajiem saņēmējiem. Koncentrēts uz konfliktu skartajiem reģioniem un nodrošināts ar informāciju, kas iegūta pētījumos uz vietas un no šajā politikas jomā jau pastāvošiem dokumentiem par VIKI un citu parasto ieroču un munīcijas pārvedumiem – mehānisms *iTrace* ir iecerēts kā pirmais globālais mehānisms sistemātiskai ieroču tirdzniecības uzraudzībai. Ar to tiek mēģināts palīdzēt uzraudzīt ITL īstenošanu, sniegt visaptverošu informāciju ITL īstenošanas pārskatu atbalstam un stiprināt valstu valdību spējas paredzēt, kāda būs ieroču eksporta licencēšanas lēmumu ietekme.

Ziņojumā aplūkotajā laikposmā ir sākusies sistēmas izstrāde un ir uzsākta virkne izmeklēšanu uz vietas, lai mehānismā *iTrace* būtu pieejami reāllaika dati. Izmeklēšanas darbības jomu, kas sākotnēji ir koncentrēta uz Melno Āfriku, tostarp uz Centrālāfrikas Republiku, Lībiju un Dienvidsudānu, ir paredzēts paplašināt, aptverot Tuvos Austrumus, un, iespējams, 2014. un 2015. gadā – Dienvidameriku un Austrumāziju. Īstenošanas aģentūra *Conflict Armament Research Ltd* (CAR) mehānisma *iTrace* darbību sāks BMS5 2014. gada jūnijā Ņujorkā.

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:320:0034:0042:LV:PDF>

Saistībā ar **Padomes Lēmumu par to, lai atbalstītu Apvienoto Nāciju Organizācijas Atbruņošanās lietu biroja veiktās darbības, īstenojot Apvienoto Nāciju Organizācijas rīcības programmu (Padomes Lēmums 2011/428/KĀDP, 2011. gada 18. jūlijs)**⁽¹⁾, veiktais starpposma izvērtējums par atbalstīto darbību īstenošanu liecina par šādiem konkrētiem rezultātiem: Pasaules līmenī virkne Āzijas, Āfrikas un Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstīm paredzētu reģionālu darbsemināru par rīcības programmu ir atstājuši būtisku iespaidu uz otro rīcības programmas pārskata konferenci 2012. gadā. Dalībnieces valstis izteica atsauksmes, ka reģionālie darbsemināri ir ievērojami uzlabojuši zināšanas un sapratni par rīcības programmu ietvertajiem VIKI jautājumiem, gatavojoties otrajai rīcības programmas pārskata konferencē 2012. gadā. Šajās reģionālajās sanāksmēs tika panākta vienošanās par konkrētiem nobeiguma dokumentiem, kuros pamatvilcienos tika izklāstīti reģionā un apakšreģionā prioritāri jautājumi par VIKI. Turklāt tika sekmēta labāka dažādu valstisko vienību koordinācija VIKI jautājumos, pieliekot stratēģiskas pūles nodrošināt, lai no katras dalībnieces valsts reģionālajā sanāksmē piedalītos viens pārstāvis no galvaspilsētas un viens pārstāvis no pastāvīgās misijas ANO. Visbeidzot, sekmīgi tika pabeigta rīcības programmas īstenošanas atbalsta sistēmā paredzētā tiešsaistes ziņojuma veidlapas izstrāde, lai atvieglotu valstu ziņojumu iesniegšanu attiecībā uz rīcības programmas īstenošanu.

Laikposmā no 2013. gada 1. jūlija līdz 31. decembrim vispārējais darbs pie VIKI jautājumiem un darbs 2012. gada otrajā pārskatā konferencē veicināja arī konkrētu spēju veidošanas darbu atsevišķās trešās valstīs. Attiecībā uz Starptautisko VIKI izsekošanas instrumentu (*ITI*) atbalsts tika sniegts iespējamajām saņēmējvalstīm Burkinafaso, Nigērai un Sjerraleonei, tām gatavojoties saņemt ieroču marķēšanas ierīces, ar mērķi nodrošināt, lai tās būtu spējīgas sākt valsts īpašumā esošo ieroču marķēšanu un uzskaiti saskaņā ar *ITI* noteiktajiem standartiem. Valsts ieroču marķēšanas, uzskaites un izsekošanas programmu plānošanai un īstenošanai paredzētais pamatnostādņu projekts tika dots arī Rietumāfrikas valstīm, lai to komentāri palīdzētu nodrošināt valsts ieinteresētību un atbalstītu efektīvu un ilgtspējīgu ieroču marķēšanas paņēmieni ieviešanu. 2014. gadam paredzētās darbības aptvers marķēšanas ierīču nodrošināšanu trim minētajām saņēmējvalstīm, šajās trīs valstīs rīkotas mācības par šo ierīču izmantošanu un reģionālu mācību darbsemināru mācībaspēkiem.

Ziņojumā aplūkotajā laikposmā arī uz vietas tika veidotas spējas munīcijas uzkrājumu pārvaldības jomā. Kopā ar Latīņamerikas miera uzturēšanas mācību centru asociāciju (*ALCOPAZ*) norit intensīva informētības uzlabošana un jau izstrādāto ANO Starptautisko munīcijas tehnisko pamatnostādņu *Safeguard* un to īstenošanai paredzēto tiešsaistes atbalsta rīku kopuma (<http://www.un.org/disarmament/un-safeguard/>) izplatīšana.

Tā rezultātā *ALCOPAZ* pieņēma lēmumu savā miera uzturēšanas darbā izmantot Starptautiskās munīcijas tehniskās pamatnostādnes. It īpaši Brazīlijas valsts iestādes uzņēmās arī pārtulkot 700 lappušu garo Starptautisko munīcijas tehnisko pamatnostādņu dokumentu portugāļu valodā. Sākumstadijā ir arī informētības uzlabošanas pasākumi ar Āfrikas valstīm. Arābu valstu līgas dalībnieku reģionālajā sanāksmē (2013. gada 10. un 11. jūnijs, Kaira), kas bija paredzēta, lai apspriestu rīcības programmas 2012. gada otrās pārskata konferences ietekmi, vairākas Arābu valstu līgas valstis pauda vēlmi saņemt mācības par munīcijas pārvaldību un atzinīgi vērtēja to, ka, īstenojot Padomes lēmumā paredzētās darbības, Starptautiskās munīcijas tehniskās pamatnostādnes ir pārtulkotas arābu valodā. 2014. gadā padziļinātas mācības par Starptautiskajām munīcijas tehniskajām pamatnostādņēm notiks Latīņamerikā un Āfrikā, un trijās Latīņamerikas un trijās Āfrikas valstīs ir paredzēta darba laikā norītoša instruktāža attiecībā uz Starptautiskajām munīcijas tehniskajām pamatnostādņēm.

c) *Ieroču tirdzniecības līgums*

ES ļoti atzinīgi vērtē to, ka 2013. gadā tika pieņemts Ieroču tirdzniecības līgums (ITL), un ir stingri pārliecināta, ka, ja tas tiks plaši un efektīvi piemērots, ITL var radīt ievērojamas izmaiņas, nodrošinot vairāk atbildības un pārredzamības par likumīgiem starptautiskajiem ieroču pārvedumiem un apkarojot nelikumīgu tirdzniecību ar parastajiem ieročiem. Virzoties uz šo mērķi, ES ir iecerējusi atbalstīt minētā līguma vispārēju piemērošanu un pilnīgu un efektīvu īstenošanu un šo mērķu atbalstam ir pieņēmusi Padomes Lēmumu 2013/768/KĀDP (2013. gada 16. decembris) par ES darbībām, ar kurām atbalsta Ieroču tirdzniecības līguma īstenošanu⁽²⁾. Šis Padomes lēmums Eiropas Savienībai nodrošinās būtisku finansējumu ITL atbalstam un ievērojamu diplomātiskās ietekmes stiprināšanu, tai sadarbojoties ar trešām valstīm attiecībā uz pievienošanos ITL.

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:188:0037:0041:LV:PDF>

⁽²⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:341:0056:0067:LV:PDF>

Svarīgs panākums bija VIKI iekļaušana ITL darbības jomā, un stingrākas kontroles attiecībā uz likumīgiem starptautiskajiem VIKI pārvedumiem, piemēram, nosakot stingrākas tiešo lietotāju kontroles un garantijas, kā arī veicot pārviržu mazināšanas pasākumus, var vēl vairāk mazināt risku, ka VIKI tiek pārvirzīti un nelikumīgu tirgu. Tādējādi ITL papildinās un pastiprinās arī citus tādus svarīgus ANO instrumentus kā rīcības programma un Protokols par šaujamo, to sastāvdaļu, detaļu un munīcijas nelikumīgu ražošanu un tirdzniecību (Šaujamo protokols).

Ieroču tirdzniecības līgumu, kas kopš 2013. gada 3. jūnija ir darīts pieejams parakstīšanai, ir parakstījušas visas ES dalībvalstis, un 2014. gada 2. aprīlī septiņpadsmit ES dalībvalstis kopīgi iesniedza savus ratifikācijas instrumentus, tādējādi ievērojami pietuvinot brīdi, kad ratificējošo valstu skaits sasniegs 50, kas ir vajadzīgs, lai līgums stātos spēkā. Pārējās ES dalībvalstis drīz iesniegs savus ratifikācijas instrumentus, jo to valstu ratifikācijas procedūras ir krietni pārvirzījušas uz priekšu.

d) *Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas pret transnacionālo organizēto noziedzību (UNTOC) Protokols par šaujamo nelegālas izgatavošanas un aprites apkarošanu – īstenošana*

Eiropas Komisija 2013. gada 22. martā pieņēma priekšlikumu Padomes Lēmumam par to, lai noslēgtu Protokolu par šaujamo, to detaļu, sastāvdaļu un munīcijas nelegālas izgatavošanas un aprites apkarošanu (Šaujamo protokols), kas papildina Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju pret transnacionālo organizēto noziedzību. Eiropas Parlaments 2013. gada 10. decembrī deva priekšlikumam savu piekrišanu, un Padome lēmumu pieņēma 2014. gada 11. februārī. Ar lēmumu tiek pabeigta Šaujamo protokola noteikumu transponēšana ES tiesību aktos. ES vēl nebija noslēgusi Šaujamo protokolu, un noslēgšana piederēja pie Eiropas Savienības starptautiskajām saistībām.

Izmantojot Stabilitātes instrumenta ilgtermiņa komponentu, ar ko tiek risināts pasaules mēroga un reģionus pārsniedzīga apdraudējuma jautājums, 2013. gada otrajā pusgadā turpinājās trīs gadu projekts (no 2011. gada marta līdz 2014. gada februārim), lai ar Šaujamo protokola ratifikācijas un īstenošanas veicināšanas starpniecību novērstu un apkarotu transnacionālu nelikumīgu šaujamo tirdzniecību. Projektu īsteno Apvienoto Nāciju Organizācijas Narkotiku un noziedzības novēršanas birojs (UNODC), un projekta ģeogrāfiskā darbības joma aptver Rietumāfriku (Beninu, Burkinafaso, Gambiju, Ganu, Mali, Mauritāniju, Senegālu, Togo) un Dienvidameriku (Argentīnu, Bolīviju, Brazīliju, Čīli, Paragvaju, Urugvaju). Saskaņā ar mērķi veicināt Šaujamo protokola ratifikāciju un īstenošanu Latīņamerikā un Rietumāfrikā turpināja sniegt mērķtiecīgu tehnisko palīdzību, ko attiecībā uz tiesību aktu saskaņošanu un spēju veidošanu VIKI pārvaldības jomā sniedz valstu un reģionālā līmenī (it īpaši – ar Dienvidu kopējā tirgus darba grupu šaujamo un sprāgstvielu jomā). Konkrētāk, 2013. gada otrajā pusgadā tika pabeigts visaptverošu ziņojumu kopums attiecībā uz leģislatīvu novērtējumu, kā arī attiecībā uz trūkumu analīzēm 13 valstīm 15 valstu projekta grupā, vienlaikus 7 valstīs nodrošinot pielāgotas likumdevēju konsultācijas un juridiskas projekta izstrādes atbalstu, lai tās varētu izstrādāt savas valsts tiesību aktu normas šaujamo jomā. Vispārēja mācību programma par šaujamo, kura tika izstrādāta sadarbībā ar Interpolu un Kanādas Karalisko jātnieku policiju, veido pēdēju nobeiguma posmu, savukārt projekta eksperti ir pārskatījuši UNODC paraugmodeļus tiesību aktam, kas vērsti pret nelikumīgu šaujamo ražošanu un tirdzniecību, lai atspoguļotu sinerģiju ar nesen pieņemto ITL. Turklāt projektā ir mēģināts sadarboties ar pilsoniskās sabiedrības reģionālajām struktūrām un parlamenta deputātiem un rīkot spēju veidošanas darbseminārus, lai uzlabotu informētību VIKI jautājumos un uzlabotu pilsoniskās sabiedrības dalību un pārraudzību attiecībā uz šaujamo stratēģiju īstenošanu.

Saistībā ar Stabilitātes instrumenta ilgtermiņa komponentu ES arī turpināja sniegt finanšu palīdzību Interpolam, lai tas ar Interpola sistēmas I24/7 starpniecību izstrādātu un sāktu izmantot datubāzi, kas paredzēta pazaudētu, nozagtu, pārdotu un kontrabandas ceļā pārdotu šaujamo izsekošanai (iARMS), ar mērķi vienkāršot reģionālu un reģionus aptverošu informācijas apmaiņu un tiesībsardzības iestāžu sadarbību izmeklēšanā. Pirmajā posmā (2011–2012) galvenā uzmanība tika pievērsta datubāzes izveidei un sistēmas izmēģinājuma pārbaudei izraudzītajās Rietumāfrikas valstīs (Beninā, Burkinafaso, Gambijā, Ganā, Mali, Mauritānijā, Nigērā, Senegālā, Togo), Dienvidamerikas valstīs (Argentīnā, Bolīvijā, Brazīlijā, Čīlē, Paragvajā, Peru, Urugvajā), Karību jūras reģiona valstīs (Jamaikā), Eiropā (Čehijas Republikā, Horvātijā, Portugālē, Spānijā) un Austrālijā. 2013. gada janvāris iezīmēja projekta otrā posma sākumu un datubāzes darbības vispārēju sākšanu pēc sekmīgas izmēģinājuma darbības. Mērķis divus gadus ilgajā otrajā posmā (2013–2014) ir uzlabot sistēmas funkcionalitāti un darīt datubāzi iARMS pieejamu visiem 190 Interpola dalībniekiem. Šajā projektā ir paredzēti arī ar to saistīti spēju veidošanas, mācību un kriminālās izlūkošanas pakalpojumi ar šaujamo saistītas noziedzības apkarošanas jomā. Šobrīd datubāzē iARMS ir aptuveni 300 000 ierakstu,

ko sniegušas 107 valstis, kas ir pieteikušās sistēmā. 2013. gada novembrī datubāzē iARMS tika gūts pirmais sekmīgais "trāpījums" attiecībā uz kādu nozagtu šaujamo ieroci, kas radīja saikni starp divām iepriekš neasaistītām izmeklēšanas lietām Kostarikā un Panamā. Līdz 2015. gada sākumam tiek gatavots trešais posms, kura mērķis ir konsolidēt pirmo divu posmu panākumus, sekmēt iARMS izmantošanu pasaulē un izmantot sinerģijas ar saistītām sistēmām ES un citur.

2013. gada 21. oktobrī Komisija pieņēma paziņojumu "**Šaujamo ieroci un ES iekšējā drošība – pilsoņu aizsardzība un nelegālās tirdzniecības pārtraukšana**"⁽¹⁾. Komisija no tiesībsardzības sistēmas viedokļa izvērtē pašreizējās ES darbības, lai samazinātu šaujamo ieroci nelikumīgu tirdzniecību, un iepazīstina ar savu redzējumu attiecībā uz turpmākiem pasākumiem šajā jomā. Paziņojumā ir izklāstīts visaptverošs plāns, kā Eiropai kopīgi rīkoties, aizsargājot likumīgu šaujamo ieroci pārdošanu un turēšanu īpašumā un novēršot ar šaujamo ierociem saistītus noziegumus. Tajā ir izvērtētas dažas idejas par to, vai noteikt stingrākus likumus un kā to izdarīt, kā pastiprināt tiesībsardzības iestāžu operatīvo sadarbību un kā labāk strādāt trešās valstīs, un kā ar tām labāk sadarboties, lai apturētu nelegālu ieroci ieviešanu valstī. Tajā ir arī apsvērts, kā, izmantojot efektīvu standartu izstrādi attiecībā uz civilo un militāro ieroci dezaktivēšanu, samazināt risku, ka šaujamo ieroci nonāk noziedznieku rokās, un kā pielikt lielākas pūles, lai samazinātu no ārvalstīm nākušu šaujamo ieroci (gan civilu, gan militāru) nelikumīgu tirdzniecību Eiropas Savienībā.

Komisija šobrīd arī sīkāk izstrādā attiecīgo "**2015. gada šaujamo ieroci paketi**", kurā, iespējams, būs iekļauti tiesību aktu priekšlikumi, pirmkārt, par šaujamo ieroci dezaktivēšanu un to marķēšanas procedūram un, otrkārt, par tādu kriminālsodu savstarpēju saskaņošanu, kuri ir paredzēti par šaujamo ieroci nelikumīgu tirdzniecību.

2013. gada 11. aprīlī tika pieņemts Komisijas Lēmums, **ar ko izveido ekspertu grupu par pasākumiem pret šaujamo ieroci nelikumīgu apriti, lai aizsargātu ES iekšējo drošību**, un šaujamo ieroci ekspertu grupas pirmā sanāksme notika 2013. gada 10. decembrī⁽²⁾. Grupas sastāvā ir eksperti no iekšējās drošības jomas, tostarp šaujamo ieroci ražotāji un pētnieki, kā arī citas personas, kas pēc Komisijas uzskatiem sniedz vērtīgas speciālās zināšanas, kuras Komisijai var palīdzēt izstrādāt iespējamus tiesību aktu priekšlikumus un politikas iniciatīvas, lai uzlabotu pasākumus, kas ES iekšējās drošības nolūkos ir vērsti pret šaujamo ieroci nelikumīgu tirdzniecību. Pirmajā sanāksmē tika sniegti nozīmīgi ierosinājumi attiecībā uz politikas prioritātēm saistībā ar diviem jauno tiesību aktu sagatavošanas pētījumiem.

Stratēģisko mērķi – **samazināt risku, ko šaujamo ieroci rada iedzīvotājiem, tostarp apkarot šaujamo ieroci nelikumīgu tirdzniecību** – Padome ir arī iekļāvusi **ES prioritātēs cīņai pret smagu un organizētu noziedzību laikposmā no 2014. līdz 2017. gadam**, un Padome ir attiecīgi pieņēmusi operatīvo rīcības plānu, kurā ir dots vajadzīgais stimuls rīkoties no dalībvalstu un Eiropola puses.

Visbeidzot, 2013. gada oktobrī tika publicēts **Eiropas Savienības pētījums "Šaujamo ieroci Eiropas Savienībā"**⁽³⁾. Tajā ir norādīts, ka lielākā daļa ES iedzīvotāju atbalsta stingrākas šaujamo ieroci kontroles un ka divas trešdaļas atbalsta Eiropas Savienības rīcību, kas, sadarbojoties ar dalībvalstu valsts iestādēm, tiek vēsta pret šaujamo ieroci nelikumīgu tirdzniecību.

e) *Eksporta kontrole*

2013. gada otrajā pusgadā informēšanas pasākumi ieroci eksporta kontroles jomā tika vēl vairāk izvērtēti saskaņā ar Padomes Lēmumu 2012/711/KĀDP, kurā ir paredzēti reģionāli semināri, mācību apmeklējumi, personāla apmaiņa un individuālas palīdzības darbsemināri⁽⁴⁾. Ar Padomes lēmumu tika īstenoti divi reģionāli semināri, proti, Eiropas kaimiņattiecību politikas partnervalstīm Austrumeiropā un Kaukāzā paredzēts seminārs 2013. gada oktobrī Tbilisi, Gruzijā, un Eiropas kaimiņattiecību politikas partnervalstīm Ziemeļāfrikas Vidusjūras reģionā paredzēts seminārs, kas 2013. gada novembrī notika Tunisā, Tunisijā. Turklāt 2013. gada septembrī Serbijā notika juridiskas pārskatīšanas darbseminārs, lai sniegtu atbalstu Serbijas eksporta kontroles tiesību aktu izstrādē, un 2013. gada oktobrī Portugāle mācību apmeklējuma nolūkos uzņēma amatpersonas no Albānijas, Bosnijas un Hercegovinas un Serbijas.

2013. gada otrajā pusgadā politiski dialogi par ieroci eksporta kontroles jautājumiem notika ar Norvēģiju un ASV.

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0716:FIN:lvn:PDF>

⁽²⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:107:0004:0006:LV:PDF>

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_383_en.pdf

⁽⁴⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:321:0062:0067:LV:PDF>

II.2. VIKI jautājums politiskajā dialogā ar trešām valstīm un reģionālajām organizācijām, VIKI klauzulas

VIKI jautājumi tika izskatīti vairākos Eiropas Savienības pastāvīgajos **politiskajos dialogos ar trešām valstīm** un sadarbībā ar reģionālām organizācijām. Politiskā dialoga sanāksmes par ieroču neizplatīšanu, atbrūošanu un ieroču kontrolēm, kuras lielākoties rīkoja ES galvenais padomdevējs un īpašais sūtnis ieroču neizplatīšanas un atbrūošanās jautājumos, notika ar Krieviju (Maskavā), ar Brazīliju (Briselē) un ar Ķīnu (Pekinā). Viņš rīkoja arī vairākas neformālas konsultācijas ar dažādiem rīcībbspēkiem, tostarp līdztekus tādiem starptautiskiem pasākumiem kā SAEA ģenerālkonference Vīnē (ar Korejas Republiku), ANO Ģenerālās asamblejas Pirmās komitejas sanāksme Ņujorkā (tostarp ar Indiju, ASV, Krieviju, ANO Sekretariātu, Dienvidāfriku), G8 direktoru grupas sanāksme ieroču neizplatīšanas jautājumos Londonā (ar Kanādu), kā arī ar Kazahstānu (Astanā). Gadskārtējā ES 28 dalībvalstu un ASV augsta līmeņa dialogā par ieroču neizplatīšanu, atbrūošanu, ieroču kontroli un ķīmiska, bioloģiska, radioloģiska un kodolriska mazināšanu, kurš 2013. gada 13. decembrī notika Briselē, ES savas nostājas saskaņoja arī ar ASV.

Nemot vērā 2008. gada decembrī pieņemtos **Padomes secinājumus par VIKI elementa iekļaušanu ES nolīgumos ar trešām valstīm**, turpmākas sarunas par VIKI elementu iekļaušanu attiecīgajos nolīgumos notika ar Bruneju, Japānu un Kazahstānu. Sarunas cita starpā efektīvi veicināja informētību par Eiropas Savienības politiku VIKI jomā, nodrošināja forumu savstarpējas izpratnes uzlabošanai saistībā ar attiecīgajām nostājām, tajās tika apzinātas iespējamās jomas turpmākai sadarbībai, un tās iedrošināja partnervalstis veikt konkrētus pasākumus, lai efektīvi īstenotu attiecīgos starptautiskos instrumentus VIKI kontroles jomā.

II.3. Īpašs ES projekts palīdzībai trešām valstīm un reģionālajām organizācijām

a) Rietumbalkāni

- I. 2013. gada 9. decembrī Padome pieņēma Padomes Lēmumu 2013/730/KĀDP **par atbalstu SEESAC (Dienvidaustrumeiropas un Austrumeiropas informācijas apstrādes centrs VIKI kontrolei) atbrūošanās un bruņojuma kontroles darbībām Dienvidaustrumeiropā**⁽¹⁾. Paredzētās darbības tiks balstītas uz SEESAC darbu, kas paveikts 2010.–2012. gadā saskaņā ar Padomes Lēmumu 2010/179/KĀDP. Ar Padomes lēmumu tiks atbalstītas darbības Albānijā, Bosnijā un Hercegovinā, bijušajā Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikā, Kosovā⁽²⁾, Moldovas Republikā, Melnkalnē un Serbijā. Tas cita starpā palīdzēs vēl vairāk uzlabot krājumu drošību, iznīcināt VIKI un to munīciju, uzlabos VIKI marķēšanu un izsekošanu, sekmēs ciešāku reģionālo sadarbību VIKI jautājumos un atbalstīs to nelikumīgo VIKI savākšanu, kuri ir Dienvidaustrumeiropas valstu iedzīvotāju rīcībā.

Lai gan Padomes lēmuma īstenošana pilnā apmērā sāksies 2014. gada janvārī, 2013. gada beigās jau ir notikušas dažas sagatavošanas darbības. It īpaši tādēļ, lai Dienvidaustrumeiropā sekmētu reģionāla šaujamieroču ekspertu tīkla izveidi, SEESAC, Francijas vēstniecībā Belgradā izveidotā reģionālā vienība cīņai pret organizēto noziedzību Dienvidaustrumeiropā un Francijas iekšlietu atašejs kopīgi rīkoja reģionālu semināru par cīņu pret šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību Dienvidaustrumeiropā, kurš 2013. gada 26.–28. novembrī notika Podgoricā, Melnkalnē. Seminārs deva iespēju padziļinātai un vēl nepieredzētai, operatīvai, kā arī stratēģiskai viedokļu apmaiņai starp muitas, policijas un tieslietu ekspertiem no Francijas un no Albānijas, Bosnijas un Hercegovinas, Horvātijas, Kosovas⁽²⁾, Melnkalnes, Serbijas un bijušās Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikas. Diskusiju rezultātā dalībnieki vienojās par reģionālas sadarbības lietderību, lai apkarotu šaujamieroču nelikumīgu tirdzniecību. Tika pieņemts lēmums ar attiecīgajām valstu iestādēm kā vēl vienu pasākumu sākt konsultāciju procesu, lai šaujamieroču nelikumīgas tirdzniecības apkarošanai izveidotu reģionālu ekspertu tīklu, kurā būtu pārstāvēta policija, tieslietu iestādes un muitas dienesti. Tika panākta vienošanās, ka konsultāciju procesu koordinēs SEESAC un ka tas darbosies arī kā pagaidu sekretariāts. Gaidāms, ka pirmā tīkla ekspertu sanāksme notiks 2014. gada vidū.

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:332:0019:0030:LV:PDF>

⁽²⁾ Šis nosaukums neskar nostājas par statusu un atbilst ANO DP 1999. gada Rezolūcijai 1244 un Starptautiskās Tiesas atzinumam par Kosovas neatkarības deklarāciju.

II. 2013. gada 1. aprīlī tika sākts arī turpmāks projekts šajā jomā, lai ar Stabilitātes instrumenta īstermiņa komponentu turpinātu uzlabot to personu un vietējo kopienu drošību, neapdraudētību un attīstības perspektīvas, kuras varētu ietekmēt netīši sprādzieni Bosnijas un Hercegovinas munīcijas noliktavās. Tiek lēsts, ka Bosnijā un Hercegovinā ir vairāk nekā 24 000 tonnas militāras munīcijas krājumu, no kuriem vairāk nekā 17 000 tonnas ir ķīmiski nestabilas vielas, kas rada paaugstinātas iespējamības risku attiecībā uz netīšiem sprādzieniem, kuri, iespējams, varētu radīt cilvēku upurus un negatīvas sekas atstāt arī reģionā. Bosnijas un Hercegovinas Aizsardzības ministrijas rīcībā nav pietiekamu spēju, spēku un finanšu resursu, lai noliktavās uz vietas nodrošinātu pienācīgus standartus. Projektu īsteno ANO DP partnerībā ar EDSO misiju Bosnijā un Hercegovinā un ar Aizsardzības ministriju, un tajā galvenā uzmanība ir vērsta tikai uz nestabilas munīcijas iznīcināšanu, uz drošības standartu uzlabošanu munīcijas uzglabāšanā un uz munīcijas kontroles spēju veidošanu. Projekts balstās uz ieguldīto darbu un panākumiem, kas gūti ar Sprādzienbīstamo kara palieku projektu, kuru ES atbalstīja un 2008.–2011. gadā divos posmos finansēja no Stabilitātes instrumenta aptuveni EUR 4,5 miljonu kopsummā, un tas turpina minētā projekta darbu.

Projekta darbības ir saskaņotas ar galveno projekta ieinteresēto pusi – Bosnijas un Hercegovinas Aizsardzības ministriju, ņemot vērā ministrijas politiku un plānus attiecībā uz vidēja termiņa laikposmu, kā arī attiecībā uz citām iniciatīvām, kuru mērķis ir atbalstīt ministriju un bruņotos spēkus. Turklāt nestabilas munīcijas daudzums, ko ir paredzēts iznīcināt, ir apstiprinājis Bosnijas un Hercegovinas prezidents. Jau šajā posmā projekts ir guvis ievērojamus panākumus attiecībā uz proporcionāli iznīcināto nestabilo munīciju. Sākotnējais darbs bija koncentrēts uz tās militārās munīcijas iznīcināšanu, kura ir izvietota TROM Doboju, un tajā bija iesaistīti 13 munīcijas un pirotehnikas speciālisti, lai pamatīgi pārbaudītu un darbinātu nesen uzstādīto munīcijas iznīcināšanas mehānismu. Rezultāti pārsniedz plānus, kas bija noteikti divās darbībās, proti, rūpnieciskā nestabilas artilērijas munīcijas demilitarizācijā (36 000 plānoto vienību vietā panāktas 70 000 vienības) un nestabilas mazkalibra munīcijas iznīcināšanā (2 000 000 plānoto vienību vietā panāktas 2 500 000 vienības). Tika izstrādāta arī metodika baltā fosfora iznīcināšanai, un tika izveidota partnerība ar citiem starptautiskiem partneriem ārkārtīgi bīstamas munīcijas un kompleksu ieroču sistēmu, tostarp termobārisko bumbu un raķešu sistēmu, iznīcināšanai. Tika noteiktas un apstiprinātas prioritātes atbilstoši Munīcijas noliktavu drošības standartu uzlabošanas komponentam, un konkrētie darbi sāksies 2014. gada maijā. Attiecībā uz Munīcijas kontroles spēju veidošanas komponentu no 2013. gada 24. novembra līdz 13. decembrim tika rīkotas mācības par mūsdienu tendencēm drošā ieroču un munīcijas krājumu pārvaldībā, un tajās piedalījās 47 augstākās amatpersonas un Bosnijas un Hercegovinas Aizsardzības un bruņoto spēku ministrijas amatpersonas.

III. Visbeidzot, ziņojumā aplūkotajā laikposmā EUFOR ALTHEA turpināja piedalīties starptautiskās kopienas centienos risināt jautājumu par Bosnijas un Hercegovinas Aizsardzības ministrijas rīcībā esošajiem pārliekajiem parastās munīcijas uzkrājumiem.

b) EDSO reģions

Saistībā ar Padomes Lēmumu 2012/662/KĀDP par atbalstu pasākumiem, lai samazinātu apdraudējumu, ko rada kājnieku ieroču un vieglo ieroču nelikumīga tirdzniecība un pārmērīga uzkrāšana Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (EDSO) reģionā⁽¹⁾, ziņojumā aplūkotajā laikposmā ir veiktas šādas darbības. Attiecībā uz parasto ieroču un munīcijas uzkrājumu glabātavu drošības uzlabojumiem Baltkrievijā un Kirgizstānā tika uzsākts īstenošanas posms uz vietas, lai attīstītu ilgtspējīgas un efektīvas drošības sistēmas uz infrastruktūras izvēlētajās VIKI glabāšanas vietās. Baltkrievijā tika pabeigta perimetra iezogojuma izveide Gomeļas noliktavā, notiek elektroapgādes un ārējā un iekšējā apgaismojuma sistēmas izveide Gomeļā, un 2013. gada decembrī izsludināja konkursu par ugunsgrēka signalizācijas un drošības sistēmu izveidi. Minētie pasākumi nekavējoties palielināja noliktavas drošību, kas ir izvietota reģiona centra Gomeļas blīvi apdzīvotajā piepilsētā un tuvu Baltkrievijas un Ukrainas valstu robežai.

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:297:0029:0033:LV:PDF>

Kirgizstānā notika atvērts konkurss attiecībā uz VIKI un parastās munīcijas uzkrājumu glabātavas būvi *Buzhum/Batken* provincē, *Koi-Tash/Chui* provincē un *Gulcha/Osh* provincē. Tiklīdz līgums būs piešķirts, līgumslēdzējam tiks piešķirtas 90 kalendārās dienas, lai izstrādātu projekta dokumentus par glabātavas celtniecību un/vai renovāciju. Balstoties uz minētajiem dokumentiem, 2014. gada sākumā, saskaņojot ar attiecīgajām valdības aģentūrām, tiks izsludināts konkurss par celtniecības darbiem.

2013. gada oktobrī EDSO un Kirgizstānas Aizsardzības ministrija kopīgi vadīja kopīgu izvērtējumu par šaušanas/iznīcināšanas poligonu *Bishkek* tiešā tuvumā, lai noteiktu tā piemērotību 51 pārnēsājamās pretgaisa aizsardzības sistēmas (MANPADS) un 97 vadāmo prettanku raķešu (ATGM) iznīcināšanai ar atklāto detonāciju. Piemērotai iznīcināšanas zonai bija jāatbilst prasītajiem sabiedrības drošības līmeņiem no triecienviļņa efekta, šķembu un trokšņa mazināšanas viedokļa. Iznīcināšana notika 2013. gada 6.–14. novembrī, tostarp iznīcināšanas bedru sagatavošana un apmācības sesijas karaspēka sapieru nodaļai. Iznīcināšanas procesa nākamais posms ir paredzēts, lai veidotu Kirgizstānas valsts spējas iznīcināt liekos VIKI, izmantojot neatgriezenisku mehānisku deformāciju. Ir paredzēts, ka 2014. gada sākumā izsludinās starptautisku konkursu, lai nodrošinātu specializētas hidrauliskas grieznes. Ir paredzams, ka valsts spēju izveide attiecībā uz lieko VIKI iznīcināšanu ar rentablām iznīcināšanas metodēm ievērojami samazinās drošības riskus Vidusāzijā pēc 2014. gada, jo īpaši saistībā ar trauslo drošības stāvokli Kirgizstānas dienvidos.

Vienlaikus ar īpašas programmatūras par VIKI un munīcijas elektronisku uzskaiti izmēģinājuma versijas pārbaudīšanu, ko veic Albānijas, Bosnijas un Hercegovinas, Kazahstānas, Kirgizstānas, Moldovas Republikas, Melnkalnes, Serbijas un Tadžikistānas Aizsardzības ministrijas, un pirmajām pozitīvajām atsauksmēm, kas saņemtas no vairākām minētajām valstīm, programmatūra tika pielāgota, lai varētu izmantot saistībā ar operētājsistēmu *Linux Ubuntu 13.04*. Tagad tā ir pieejama krievu, angļu, rumāņu/moldāvu, serbu–horvātu valodā, un turpmāk var tikt pārtulkota jebkurā citā valodā. Vairākas citas EDSO dalībnieces ir izteikušas interesi iepazīties ar programmatūru, tiklīdz tā ir pieejama attiecīgajās valodās, un tika izsniegta lietošanas atļauja Armēnijai, lai pārbaudītu programmatūru.

c) Āfrika

1. 2013. gada otrajā pusē, īstenojot Padomes Lēmumu 2012/121/KĀDP, ar ko atbalsta pasākumus, lai sekmētu ES, Ķīnas un Āfrikas dialogu un sadarbību parasto ieroču kontroles jomā, tika sekmēta lielāka sapratne un padziļināts dialogs starp Ķīnas, ES un Āfrikas valstu pilsonisko sabiedrību, nozares un valdības pārstāvjiem par VIKI nelikumīgas tirdzniecības un pārmērīgas uzkrāšanas apkarošanu Austrumāfrikā un par ieroču tirdzniecības līguma (ITL) procesu.

Vairāk nekā 30 divpusējas sanāksmes notika Āfrikā, Ķīnā un ES dalībvalstīs, tostarp sanāksmes ar 11 Āfrikas diplomātisko misiju Pekinā vadītājiem (Ruanda, Kenija, Etiopija, Tanzānija, Togo, Burundi, Senegāla, Džibutija, Nigērija, Dienvidāfrika un Gana), kuras apmeklēja arī Kenijas valsts VIKI kontaktpunkta (KNFP) direktors un Kājnieku ieroču reģionālā centra (RECSA) izpilddirektors. Diskusijās galvenokārt dalījās pieredzē un atziņās, kas gūtas, risinot jautājumu par VIKI izplatīšanos Austrumāfrikā, izmantojot valsts un reģionālus instrumentus, un pievērsās notikumiem saistībā ar ITL procesu. 2013. gada septembrī Pekinā sanāksmēs ar Ķīnas ideju laboratoriju pārstāvjiem, militārajiem ekspertiem un aizsardzības nozares pārstāvjiem notika iepazīšanās ar sākotnējiem konstatējumiem iekšējā ziņojumā par ieroču un munīcijas piegādēm dumpinieku spēkiem Dienvidsudānā, ko sagatavoja pēc Āfrikas un Ķīnas un ES ekspertu darba grupas (EDG) faktu vākšanas misijas Dienvidsudānā 2013. gada jūnijā. Ceturtā EDG sanāksme 2013. gada 14. novembrī notika Briselē, tūlīt pēc politikas dialoga semināra, kas notika 2013. gada 13. novembrī. Minētajā seminārā piedalījās 45 dalībnieki, tostarp EDG locekļi, amatpersonas no ES, Ķīnas, ES dalībvalstīm, Āfrikas Savienības Komisijas un tādām nevalstiskajām organizācijām kā Kājnieku ieroču reģionālais centrs (RECSA), kopā ar starptautiskajiem zinātniekiem, ideju laboratoriju pārstāvjiem un NVO ekspertiem. Viņi dalījās uzskatos par galvenajām problēmām un iespējām, apkarojot nelikumīgus VIKI Austrumāfrikā, un sniedza ieteikumus sadarbīgām Āfrikas un Ķīnas un ES darbībām uz vietas. 2013. gada 27. septembrī Pekinas universitātē EDG loceklis *Amb Ochieng Adala* sniedza lekciju par parasto ieroču nelikumīgo tirdzniecību un dažādiem pasākumiem, ko Āfrika un starptautiskā kopiena ir ieviesusi, lai novērstu parasto ieroču, jo īpaši VIKI, pārmērīgu un destabilizējošu uzkrāšanu. Lekcija sapulcināja 40 studentus un profesorus, un pēc tās notika dzīvas debātes par ITL efektivitāti, pašreizējo ieroču eksporta kontroles sistēmu nepilnībām un uzbrukumu Vestgeitas iepirkšanās centram Nairobi.

Daudzi Āfrikas, Ķīnas un ES dalībnieki, kas bija iesaistīti minētajās darbībās, izteica stingru atbalstu līdz šim veiktajam darbam, atzinīgi novērtējot EDG panākumus, vienlaikus atkārtotot, cik svarīgi ir virzīt projektu uz priekšu, balstoties uz to, kas jau ir sasniegts, un īstenojot konkrētu darbību uz vietas. No Ķīnas puses bija pastiprināta iesaiste, tostarp no augstākajiem militārajiem ekspertiem, kas kopā ar saviem Āfrikas kolēģiem iesaistījās tiešās, vaļsirdīgās un praktiskās diskusijās par to, kā labāk sadarboties nelikumīgu VIKI un municijas apkarošanā. Jo īpaši sniegtie pierādījumi, ka Ķīnā ražotie VIKI un municija, kas nonāk Dienvidsudānā darbojošos nemiernieku grupu rokās, izraisīja dzīvas diskusijas par to, kā novērst to, ka ieroči no likumīgā tirgus nokļūst nelikumīgajā tirgū, tostarp par līdzekļiem, kā uzlabot Ķīnas pārraudzību par galīgo pielietojumu un ieroču pārvešanas pārbaudīšanu, un par citu ieroču eksportētāju pieredzi. Projekts arī tika plaši atspoguļots plašsaziņas līdzekļos Ķīnā. EDG kopīgs komentārs, kurā Ķīna un citas valstis tika aicinātas atbalstīt ITL procesu, ātri parakstot ITL un īstenojot konkrētus pasākumus tā ratificēšanai, tika publicēts un izplatīts tādos galvenajos Ķīnas plašsaziņas līdzekļos kā *Xinhuanet*, *Global Times* un *China Daily*.

II. Saistībā ar Stabilitātes instrumenta ilgtermiņa komponentu ES ar Nairobi izvietotā **Kājnieku ieroču un vieglo ieroču reģionālā centra (RECSA)** starpniecību turpināja īstenot projektu, ar ko atbalsta cīņu pret šaujamo ieroču un municijas nelikumīgu uzkrāšanu un tirdzniecību Āfrikā. Ar šo projektu tiek sekmēta Āfrikas un ES kopējās stratēģijas miera un drošības elementa īstenošana. Projekta pirmajā posmā, no 2010. gada janvāra līdz 2013. gada jūnijam, kurā galvenā uzmanība tika pievērsta 12 RECSA dalībvalstīm, projekta galvenie sasniegumi aptvēra: valsts komisiju VIKI jautājumos izveidi Kongo Republikā, Centrālāfrikas Republikā, Čadā un Kamerūnā, valsts rīcības plānu izstrādi VIKI jautājumos Kongo Republikā, Kongo Demokrātiskajā Republikā un Malāvijā, kā arī Zambijā, Tanzānijā un Kenijā pastiprinātas likumdošanas spējas attiecībā uz saskaņošanu ar VIKI instrumentiem. Vēl pie citām darbībām pieder reģionāli semināri, kas paredzēti reģionus aptverošai sadarbībai un pilsoniskās sabiedrības organizāciju, parlamenta deputātu un reģionālo policijas priekšnieku darbības koordinācijai. Tā kā ar projektu tika veikta arī virkne darbību efektīvai VIKI pārvaldībai un informācijas ieguvei, ar to tika atbalstīta doma izveidot Āfrikas kontinenta policijas priekšnieku koordinācijas iestādi (*African continental Police Chiefs Coordinating body – AFRIPOL*). Pēc tam, kad tika pabeigts pētījums, ar ko pārbauda reģionālo un starptautisko VIKI saistību īstenošanas pakāpi Melnās Āfrikas valstīs, 2013. gada jūlijā sākās projekta otrais trīs gadus ilga posms, kura mērķis ir konsolidēt pirmā posma rezultātus un īstenot darbības visā Āfrikas kontinentā.

III. 2013. gada 24. jūnijā Padome pieņēma Lēmumu 2013/320/KĀDP, lai piešķirtu līdz EUR 5 miljoniem **ES atbalstam, lai palīdzētu Lībijas valsts iestādēm** veikt apjomīgo uzdevumu padarīt drošus tās milzīgos parasto ieroču un municijas krājumus⁽¹⁾. ES piedāvā šo atbalstu Lībijas atbildīgajām iestādēm, lai tām palīdzētu apturēt turpmāku nekontrolējamu parasto ieroču un municijas izplatīšanu, kas turpina vairo nedrošību Lībijā, tās kaimiņvalstīs un plašākā reģionā. Projekta izstrādē ir ņemta vērā sarežģītā politiskā situācija un no tās izrietošās problēmas Lībijā, kā arī vajadzība nodrošināt valsts atbildību un piešķirt lielāku rīcības brīvību vietējiem partneriem. Paredzētais projekta darbības ilgums ir pieci gadi. Līdztekus darbam, ko veikusi īstenošanas aģentūra GIZ (*German Agency for International Cooperation – Vācijas Starptautiskās sadarbības aģentūra*) un līdzfinansējusi Vācijas Federālā ārlietu ministrija, ES sekmēja Padomes lēmumā noteikto mērķu sasniegšanu vairākās starptautiskās sanāksmēs, un rūpīga koordinācija ar citiem starptautiskajiem līdzekļu devējiem, Apvienoto Nāciju Organizācijas Misiju Lībijā (*UNSMIL*) un Atmīnēšanas dienestu (*UNMAS*), pilsoniskās sabiedrības organizācijām un citiem attiecīgiem rīcībspēkiem vēl turpināsies.

Palīdzība, kas tiek sniegta saistībā ar Padomes lēmumu, veido daļu no ES vispārējās pieejas atbalstīt pārejas procesu uz demokrātiju, stabilu mieru un drošību Lībijā. Ar Padomes lēmumu tiek papildināti ES robežu palīdzības misijas centieni Lībijā, lai īstermiņā veidotu Lībijas spējas uzlabot valsts zemes, jūras un gaisa robežu drošību un lai ilgtermiņā izstrādātu plašāku integrētas robežu pārvaldības stratēģiju. To īsteno GIZ – Vācijas Starptautiskās sadarbības aģentūra.

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:173:0054:0064:LV:PDF>

Ziņojumā aplūkotajā laikposmā pēc Lībijas partneru lūguma Ieroču un munīcijas departamentam, Armijas sapieru nodaļai un Lībijas Atmīnēšanas centram (LMAC) tika rīkots mācību apmeklējums Vācijā. Mācību apmeklējums aptvēra darbsemināru par turpmākajām munīcijas fiziskās drošības un krājumu pārvaldības (PSSM) darbībām Lībijā un demonstrējumus, kādas iespējas pastāv munīcijas rūpnieciskai iznīcināšanai un munīcijas pārstrādei, kā arī ievadu par mācību iespējām kopā ar Vācijas bruņotajiem spēkiem un privātām iestādēm sprādzienbīstamas munīcijas likvidēšanas (*Explosive Ordnance Disposal – EOD*) jomā. Apmeklējuma rezultātā ar Ieroču un munīcijas departamentu un Armijas sapieru nodaļu tika parakstīts saprašanās memorands. Šajā saprašanās memorandā ietilpst lūgums palīdzēt attiecīgajiem departamentiem izstrādāt standarta operāciju procedūras. Lai izveidotu mācību sistēmu munīcijas fiziskās drošības un krājumu pārvaldības (PSSM) jautājumos, kopā ar mācību padomdevēju no Dānijas Baznīcas atbalsta organizācijas (*Danish Church Aid – DCA*) tika pārskatīti 12 dažādi mācību kursu moduļi un salīdzināti ar starptautiskajām standarta operāciju procedūrām ANO, Lielbritānijas un Vācijas parastās munīcijas likvidēšanā (CMD), sprādzienbīstamas munīcijas likvidēšanā (EOD) un munīcijas krājumu pārvaldības noteikumos un normās. Pieejamie mācību materiāli tagad saskan ar starptautiskajiem standartiem un veido profesionālu pamatu padziļinātām mācībām. Saprašanās memorandā ir ietverta arī palīdzība izstrādāt iepriekšēju mācību plānu. Plāns tiks pabeigts 2014. gadā, un tā rezultātā mācības tiks rīkotas Ieroču un munīcijas departamenta un Armijas sapieru nodaļas virsniekiem, pēc tam – apakšvirsniekiem. Visas iesaistītās puses vienojās, ka mācību pamatā vajadzētu būt starptautiskajiem ANO standartiem (Starptautiskajām munīcijas tehniskajām pamatnostādņēm).

Lībijas Ieroču un munīcijas departaments un Armijas sapieru nodaļa piekrita arī izstrādāt mācību zonu ar dažādām iespējām munīcijas pagaidu uzglabāšanai, tostarp uzbūvēt trīs dažādas struktūras, kuras uzglabāšanas jomā izmanto NATO, un GIZ ir dots oficiāls uzdevums palīdzēt Lībijas Ieroču un munīcijas departamentam un Armijas sapieru nodaļai, sniedzot konsultācijas par jau esošu un vēl vajadzīgu aprīkojumu. Turklāt ar Dānijas Baznīcas atbalsta organizāciju (*DCA*) ir parakstīti līgumi par ieroča palaišanas mehānisma bloķētāju un ieroču skapju iepirkšanu un izplatīšanu Misrātā un ar Padomdevēju grupu mīnu jautājumos (*Mines Advisory Group – MAG*) – par palīdzību nodrošināt ieroču un munīcijas pagaidu noliktavas, tostarp apmācīt personālu ieroču un munīcijas noliktavu pārvaldībā.

- IV. Turklāt kopš 2012. gada septembra ar kopīgo Dānijas Baznīcas atbalsta organizācijas (*DanChurchAid – DCA*) un Dānijas Bēgļu padomes (*Danish Refugee Council – DRC*) projektu, ko finansē ar Stabilitātes instrumenta īstermiņa komponentu, Lībijas civiliedzīvotāji tiek izglītoti attiecībā uz risku, kas ir saistīts ar VIKI. Projekta mērķis ir mazināt ar VIKI saistīto negadījumu skaitu un VIKI vizuālo klātbūtni. Lai palīdzētu izvairīties no bruņotas vardarbības, *DCA* arī aizstāv vietējo iestāžu politiku attiecībā uz VIKI drošu pārvaldību. Līdz šim veiktās darbības aptver psiholoģiska un sociāla atbalsta darbības 28 Misrātas apgabala skolās, (96 800 m² lielas teritorijas) atmīnēšanu Tripoles apgabalā un 11 mācību kursu rīkošanu Iekšlietu ministrijas un Aizsardzības ministrijas darbiniekiem. Attiecībā uz Sebhas dienvidu apgabalu ir parakstīts nolīgums apmācīt sprādzienbīstamas munīcijas likvidēšanas meklētājus, un tur 2 452 iedzīvotāji no migrantu kopienām, ugunsdzēsēju dienestiem un skolām tika izglītoti ar mīnām saistīta riska jautājumos. Lai atbalstītu atmīnēšanas darbības, ko veic Padomdevēju grupa mīnu jautājumos, tika nopirkts sprādzienbīstamas munīcijas likvidēšanai paredzēts bruņu ekskavators. Darbā tika pieņemts pieredzējis vadītājs, un valsts personāls tika apmācīts, kā strādāt ar šo ierīci. Līdz šim šis ekskavators ir palīdzējis likvidēt bumbas Zintanas apgabalā (27 × 250 kg bumbas un 9 × 500 kg bumbas).

Ar minēto komponentu Padomdevēju grupa mīnu jautājumos īsteno vēl vienu projektu, kas darbību sāks 2014. gada janvārī, lai palīdzētu vēl vairāk samazināt draudus humanitārajai situācijai, kurus rada sprādzienbīstamas kara materiālu paliekas, un lai vairotu drošus praktiskos paņēmienus un izturēšanos kopienās, ko ietekmē sprādzienbīstamu kara materiālu palieku un VIKI klātbūtnē.

Visbeidzot, 2014. gada martā Kājnieku ieroču pētniecības grupa (*Small Arms Survey*) sāks vēl vienu projektu, kas tiek finansēts ar Stabilitātes instrumenta īstermiņa komponentu, lai palīdzētu Lībijas iestādēm veidot spējas nodrošināt valsts iekšējo drošību un sabiedrības drošību. Projekta konkrētie mērķi ir veidot valsts spējas plānot, novērtēt un izanalizēt intervencijas drošības sektorā un atbalstīt tādu stratēģiju un operatīvo plānu izstrādi, kas paredzēti kopienas drošības jautājumu risināšanai, iespējams, iekļaujot tajos arī VIKI radīto drošības apdraudējumu.

d) *Centrālamerika*

- I. ES turpināja īstenot projektu, ar ko atbalsta Centrālamerikas kājnieku un vieglo ieroču kontroles programmu (CASAC). Izmantojot Stabilitātes instrumenta ilgtermiņa komponentu, 2012. gada septembrī ir sākts šā agrāk ANO Attīstības programmas īstenotā projekta otrais atbalsta posms, un tās īstenošanā iesaistītā partnere ir Centrālamerikas Integrācijas sistēmas (SICA) Drošības komisija. CASAC ierosmes atbalstam paredzētā ES projekta mērķis ir likt pamatus reģionālai struktūrai un ilgtermiņa stratēģijai, lai Centrālamerikā gan valstu, gan reģionālā līmenī apkarotu nelikumīgu ieroču tirdzniecību. Šis projekts tiek īstenots Centrālamerikā un kaimiņvalstīs, tostarp Karību jūras reģionā (īpašu uzmanību pievēršot Belizai, Gvatemalai, Salvadorai, Hondurasai, Nikaragvai, Kostarikai un Panamai). Galveno darbību vidū ir reģionāla un valsts mēroga sabiedrības informētības uzlabošanas kampaņas un konferences, valstu koordinācijas mehānismu un reģistru sistēmu stiprināšana un pārrobežu projekti, kā arī mācības dažādās jomās.
 - II. Vienlaikus ES šobrīd izstrādā arī iespējamu Padomes lēmumu, ar ko tiktu atbalstītas turpmākas VIKI kontroli papildinošas darbības Centrālamerikā, lai īpaši pievērstos KĀDP mērķiem attiecībā uz darbu, kas kopā ar ANO Reģionālo miera, atbrūpošanās un attīstības centru Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstīs (UNLIREC) un CASAC ir jāveic sekmīgai cīņai ar nelikumīgu VIKI un munīcijas uzkrāšanu un tirdzniecību.
-